

N. R. Arhammar, e.a., *Miscellanea Frisica. In nije bondel Fryske stúdzjes. Een nieuwe bundel Friese studies. A New Collection of Frisian Studies* (Fryske Akademy DCXXXIV; Assen: Van Gorcum, 1984, xii + 498 blz., f75,-, ISBN 90 232 2070 6). -

Als er één soort publikaties is die gemakkelijk aan de aandacht ontsnapt, dan zijn het wel bijdragen in feestbundels die zijn aangeboden aan niet op het eigen vakgebied werkzame personen. Een goed voorbeeld hiervan is de bundel *Miscellanea Frisica*, die, al wordt dit — vreemd genoeg — op de titelpagina niet aangegeven, is gepresenteerd aan de filoloog en naamkundige H. T. J. Miedema bij diens afscheid als bijzonder hoogleraar Fries aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Dat dit forse boekwerk ook in historische kringen dient te worden bekendgemaakt, heeft te maken met het feit dat het naast bijdragen op het gebied van de taal-, letter-, naam- en volkskunde ook een sectie geschiedenis bevat.

De eerste die hierin aan het woord komt, is H. Halbertsma. Deze begint zijn artikel 'Teisterbant in het geding over de begrenzing van het Friese koninkrijk' (323-338) met een lange aanloop, waarin van het in de titel aangekondigde Teisterbant nog geen sprake is. Het artikel mondt tenslotte uit in een onderzoek naar Friese of Fries-aandoende namen in de niet-Friese *pagus* Teisterbant. Hierna volgt een bijdrage van J. K. de Cock, getiteld 'Frankische rijksgroten in Friesland' (339-347). De Franken plachten voornamelijk families uit hun rijk over te brengen naar veroverde gebieden, waar geconfisqueerde en nog te ontginnen gebieden aan hen werden geschonken, aldus De Cock. Volgens hem zijn er in het zuidwestelijke deel van de tegenwoordige provincie Friesland (ten zuiden van de lijn Gaast-Bolsward-Scharnegoutum) ontginningen uit de achtste eeuw aan te wijzen, die door hem met de bezetting van het Friese koninkrijk door de Franken in verband worden gebracht.

Een artikel dat in de afdeling geschiedenis minder goed past, is A. Russchen, 'Finnsburg — a Critical Approach' (349-356). Hierin wordt de problematiek aan de orde gesteld van plaats en tijd van de Oudengelse Finnsburgsage (waarin Friesland een rol speelt). In 'Friesland and its inhabitants in Middle English literature' (357-370) onderzoekt R. Bremmer jr. welk beeld van Friesland en de Friezen oprijst uit Engelse bronnen uit de periode 1066-ca. 1500. Zijn conclusie is dat de reputatie van de Friezen bepaald ongunstig is geweest. Zo worden zij in een van de door Reginald van Durham in de twaalfde eeuw op schrift gestelde mirakelen van St. Cuthbert (de beschrijving van het betreffende mirakel is als appendix bij deze bijdrage opgenomen) als woeste heidenen voorgesteld.

De Terschelling-specialist J. Smit betoogt in een in één van de Terschellinger dialecten geschreven bijdrage, 'Et readsel Meslâns' (Het raadsel Midsland) (371-381), dat het dorp Midsland op Terschelling een bijzondere plaats innam en wel omdat het een handels- en geen agrarische nederzetting was. In 'It Hollânske stedsrjocht foar Harns fan 1398' (383-385) bespreekt K. de Vries het in 1398 door Albrecht van Beieren als heer van Friesland aan Harlingen verleende stadsrecht. Jac. Jansen houdt zich bezig met de vraag of er in het Workumer Veld wel of niet een klooster heeft bestaan: 'Wie der al as net in kleaster yn it Warkumer Fjild ('Workumer Veld')?' (387-395). Hij is ervan overtuigd dat dit wèl het geval is geweest, maar is er niet zo zeker van of dit klooster tot de karthuizerorde behoorde, zoals wel is gedacht.

De laatste bijdrage op het gebied van de geschiedenis in deze bundel is tevens de enige die op generlei wijze met Friesland te maken heeft: J. Molemans, 'De schansen in de Belgisch-Limburgse Kempen' (397-409). Molemans geeft hierin een overzicht van het ontstaan, functioneren en verdwijnen van de schansen in de Limburgse Kempen. Aan het einde van de zeventiende eeuw beschikte vrijwel elke plaats in dit tot het prinsbisdom Luik behorende gebied over een versterking in het open veld, meestal op gemeenschapsgrond. De reden van het opwerpen hiervan was het feit dat de dorpelingen op zichzelf waren aangewezen om zich te verweren tegen voorbijtrekkende legers. Een belangwekkend onderdeel van Molemans' bijdrage wordt gevormd door wat hij heeft mee te delen over het leven op de schans en de organisatie van de schansgemeenschap.

O. Vries

[C. P. Briët, N. Plomp, ed.], *Liber amicorum jhr. mr. C. C. van Valkenburg* (s-Gravenhage: Centraal Bureau voor Genealogie, 1985, 487 blz., f72,50, ISBN 90 70324 28 8).

Eind 1984 overleed op 74-jarige leeftijd C. C. van Valkenburg, van 1955 tot 1984 voorzitter van het Centraal Bureau voor Genealogie en van 1966 tot 1984 voorzitter van de Hoge Raad van Adel. Van Valkenburg was tijdens zijn leven een bijzonder actief man. Naast een carrière in het bedrijfsleven bekleedde hij een indrukwekkende hoeveelheid nevenfuncties op cultureel en sociaal terrein, waarvan de twee genoemde voorzitterschappen slechts de belangrijkste waren. Ook als publicist was hij uiterst productief. Van zijn hand verscheen in de loop van veertig jaar een veelheid van artikelen in tal van tijdschriften en verzamelbundels. In het voorjaar van 1985 was Van Valkenburgs terugtreden als voorzitter van het Centraal Bureau voor Genealogie voorzien en bij die gelegenheid wilde men hem eren met een liber amicorum. Voordat het boek was verschenen, overleed hij echter. Zo werd dit *Liber amicorum* niet alleen een bundel ter ere van Van Valkenburg, maar ook ter nagedachtenis aan deze in menig opzicht verdienstelijke man.

Een overzicht van de vele honoraire functies die Van Valkenburg heeft bekleed, alsmede de lange lijst van publikaties die hij op zijn naam heeft staan, vinden we in de eerste bijdrage aan dit werk door W. J. Kolff. Meer dan een opsomming wordt hier echter niet geboden. Hoewel men toch zou mogen aannemen dat de auteur — bestuurslid van het Centraal Bureau voor Genealogie en schoonzoon van Van Valkenburg — wel wat meer had kunnen zeggen over deze kleurrijke en energieke organisator en bestuurder, die, naar hij zelf in zijn beknopte levensschets weet te melden, 'een regentenaanpak' combineerde 'met meer recente managementtechnieken' (10).

Dit *Liber amicorum* bevat 35 bijdragen van auteurs die een nauwe band met Van Valkenburg hebben gehad. Zij hebben daarom zoveel mogelijk geschreven over onderwerpen die zijn bijzondere belangstelling hadden. Een groot aantal bijdragen is natuurlijk van genealogische aard. Zo zijn er artikelen opgenomen — al dan niet bestaande uit, of aangevuld met fragmentgenealogieën — over de families Van Balveren, Camminga, Geltsack, Pickenoy, Potter van der Loo, Van Surck en Zas van Weldam. Verder treffen we in dit werk een beschouwing aan over Dudo van Laurenburg, de vroeg twaalfde-